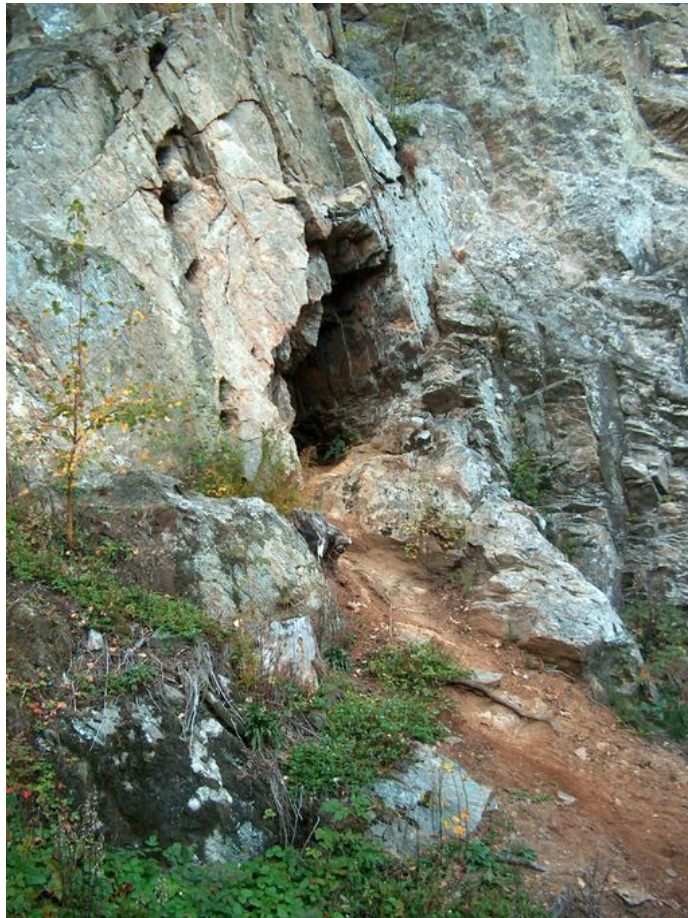


**Gårdsnavn:** Gryte **Gnr/bnr:****Koordinat:** Ø: 625263, N: 6586015, 22 EU89-UTM Sone 32**Synbarhet:** Fullt ut synlig/gjenfinnbar i terrenget

Foto: Erling Skivdal 01.10.2009

**Kulturminneregistrering****KMtype:** Hule , Annen kulturminne lokalitet,**Tilstand:** Intakt**Verneverdi:** Ikke evaluert verneverdi**Vern:** ,**Beskrivelse:**

Beskrivelse: En tre til fire meter dyp hule i bergveggen med en åpning på 1-1,5 meter. Det er uvisst hvor dyp "Dønneshøla" er, men unger/ungdom har tatt seg atskillige meter inn i grotta. Et sagn vet å fortelle om en hund som forsvant inn i Dønneshøla og kom fram igjen ved Eidsberg kirke.

En annen muntlig overlevering forteller at en mann ble skutt i området, og gravd ned inne i Dønneshøla.

Olav Spydevold skriver i sin bok "Varteig – en liten bygds historie" (1956):

"En mann fra store Gryte hadde vært oppe på Berger, og på hjemveien derfra ble han overfalt av en som het Rasmus Heden og drept nede i havnen nord for Gryte. Han skulle ha blitt skutt, og da han fikk skuddet, sprang han over Kuhagen og opp på Gryteåsen og ropte at Rasmus Heden hadde skutt ham for Gud og all verden, og dermed falt han død om.

Så var det senere en gang at noen karer kom roende hjem fra byen. De rodde inn Gryteevja og da sa en av dem: "Det er fælt å det blåser av enden din nå da. Det blåste ikke så fæøt den gang jeg la deg der." På disse ordene ble den store hulen ved Gryte undersøkt, og da fant man en mann nedgravd der. På den måten ble mordet oppklart og morderen grepet."

**Lok. nr. 1053394 Dørnås ("Dønnes") forts:**

Steinar Bogren har skrevet avisartikler om drapet på Rasmus Heden, og blant annet studert rettsbøker fra den tid.

Ifølge Bogren fant drapet sted i 1774, trolig som et sjalusidrap. Den drepte het Svend Jensen, og var på vei fra Berger til Gryte da han ble skutt med hagle. For krigsrett erkjente Rasmus Heden udåden, og han ble henrettet 14. oktober 1775. Også Svend Jensens forlovede, som skulle ha hatt et forhold til drapsmannen, ble tiltalt. Hennes sak endte i Høyesterett, der hun ble frikjent, skriver Steinar Bogren.

Bygdeborg?

Det har også vært reist spørsmål ved om det kan ha vært en bygdeborg ved Dørnås (Dønnes). I Varteig Historielags årstidsskrift Inga for 1991 skriver magister Tom H. Haraldsen ved Universitetets Oldsakssamling etter befaringer om blant annet stenkonstruksjonene ved Bøkollen og Dørnås ("Dønnes"):

"... Dette betyr at stedene kan ha vært brukt som bygdeborg, men at de kjente bevarte levninger ikke er tilstrekkelige til å bestemme lokalitetene til å være bygdeborger."

(SE ID 1053317.)

Det er også muntlige overleveringer om at det skal ha vært en husmannsplass ved Dønnes, men ved registreringen i 2009 var det ikke mulig å påvise noen spor etter en boplass.

---

**Tilhørende enkeltminner (0):**

---

**Litteratur**